



Strasbourg, 2010. július 9.

15 CEMAT (2010) Final 7E

## **AZ EURÓPA TANÁCS TERÜLETI/REGIONÁLIS TERVEZÉSÉRT FELELŐS MINISZTEREINEK 15. KONFERENCIÁJA**

**CEMAT/ET**

Moszkva, Orosz Föderáció

2010. július 8-9.

**AZ EURÓPA TANÁCS TAGÁLLAMAI TERÜLETI/REGIONÁLIS TERVEZÉSÉRT  
FELELŐS MINISZTEREINEK (CEMAT)**

### **2. SZ. CEMAT-HATÁROZATA**

**A VIDÉKI ÖRÖKSÉGRŐL SZÓLÓ PÁNEURÓPAI CHARTÁRÓL: A FENNTARTHATÓ  
TERÜLETFEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA**

**„A VIDÉKI ÖRÖKSÉG MINT A TERÜLETI KOHÉZIÓ EGYIK TÉNYEZŐJE”**

A dokumentumot készítette: Az Európa Tanács CEMAT Titkársága  
Kulturális Örökség, Táj- és Területrendezési Osztály  
Kulturális és Kulturális és Természeti Örökség Igazgatóság

A Miniszteri Bizottság CEMAT „Irányelvek az európai kontinens fenntartható területfejlesztéséhez” című, (2002) 1. sz. ajánlása a tagállamok számára elismeri a kulturális örökség kiemelt értékét, amely növeli a helységek és régiók vonzerejét a befektetők, turisták és a közvélemény irányába, és a kulturális örökség értékének növelésével jelentősen hozzájárul a gazdasági fejlődéshez, valamint a regionális identitástudat megerősítéséhez.

A határozat hozzájárul a „*Vidéki területek*” és a „*Társadalom széles körű részvétele a területrendezési folyamatban*” témákkal kapcsolatos irányelvek rendelkezéseinek végrehajtásához, továbbá az „Európai vidéki örökség megfigyelési útmutató – CEMAT” (CEMAT (2003) 4, 13. sz. dokumentum) alkalmazásának előmozdításához.

A határozat a területek tényleges vagyonaként és erőforrásaként tekint a vidéki örökségre, az európai kontinens fenntartható fejlődésének egyik tényezőjeként és hajtóerejeként, amely meghatározó szerepet játszik a vidéki területek vonzóbbá tételében, valamint a város és a vidék közötti egyensúly kialakításában.

**AZ EURÓPA TANÁCS TAGÁLLAMAI TERÜLETI/REGIONÁLIS TERVEZÉSÉRT FELELŐS  
MINISZTEREINEK (CEMAT)**

**2. SZ. CEMAT-HATÁROZATA**

**A VIDÉKI ÖRÖKSÉGRŐL SZÓLÓ PÁNEURÓPAI CHARTÁRÓL:  
A FENNTARTHATÓ TERÜLETFEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA**

**„A VIDÉKI ÖRÖKSÉG MINT A TERÜLETI KOHÉZIÓ EGYIK TÉNYEZŐJE”**

*amelyet az Európa Tanács területi/regionális tervezésért felelős minisztereinek 15. konferenciáján, 2010. július 9-én, Moszkvában (Orosz Föderáció) fogadtak el*

*Az Európa Tanács tagállamainak területi/regionális tervezésért felelős miniszterei,*

*Figyelembe véve, hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec.(2002) 1. sz. CEMAT „Irányelvek az európai kontinens fenntartható területfejlesztéséhez” c. ajánlása a tagállamok számára, „A fenntartható fejlődés területi dimenziójáról” szóló Ljubljana-i nyilatkozat (Európa Tanács, 13. CEMAT, 2003), és a „Hálózatok az európai kontinens fenntartható területfejlesztéséért: Hidak Európa felett” (Európa Tanács, 14. CEMAT, 2006) egyaránt hangsúlyozza a területek endogén erőforrásai fejlesztésének fontosságát;*

*Figyelembe véve, hogy e dokumentumok hangsúlyozzák a természeti és kulturális vidéki örökség értékét, annak védelmét, szerepét az európai kontinens fejlődésében és részvételét a közösségeknek a kormányzási elvek keretében történő mobilizálásában;*

*Figyelembe véve, hogy ezen elvek megvalósításához a vidéki területek konzisztens területfejlesztési politika segítségével történő fejlesztésére van szükség, valamint azt, hogy e szempontból a vidéki örökség létfontosságú vagy, amelyet meg kell őrizni és fejleszteni kell;*

*Rámutatva, hogy az Európa Tanács már elfogadott számos olyan – általános jellegű vagy speciális – egyezményt, chartát és ajánlást, amely a vidéki örökséggel foglalkozik, különös tekintettel az alábbiakra:*

- az Építészeti Örökség Európai Kartája (1975), amely a hagyományos falvakkal, az örökség emlékezetben betöltött szerepével és az integrált megőrzés jellegű megközelítéssel foglalkozik;
- az Régészeti Örökség védelméről szóló európai egyezmény, amelyet 1969. május 6-án, Londonban nyitottak meg aláírásra, és amelyet 1992. január 16-án módosítottak Valtettában;
- az Európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény, amelyet 1979. szeptember 19-én, Bernben nyitottak meg aláírásra;
- az Európai építészeti örökség védelméről szóló egyezmény, amelyet 1985. október 3-án, Grenadában nyitottak meg aláírásra;
- az R(94)6 sz. ajánlás a vidék fenntartható fejlődésére használatára vonatkozóan;
- az Európai Táj Egyezmény, amelyet 2000. október 20-án, Firenzében nyitottak meg aláírásra;
- a Kulturális örökség társadalmi értékéről szóló keretegyezmény, amelyet 2007. október 27-én, Faróban nyitottak meg aláírásra;

*Figyelembe véve a számos országban tapasztalható érdeklődést az „Európai vidéki örökség megfigyelési útmutató – CEMAT” iránt, amelyről a területi/regionális tervezésért felelős miniszterek a 13. CEMAT-ülésen (13. CEMAT (2003) 4) tájékoztak;*

*Figyelembe véve e Charta – amely jelen határozat függelékeként jelenik meg – célját, miszerint működő kapcsolatot teremtsen e dokumentumok rendelkezései között, és a vidéki örökséget az adott térség valódi vagyonává, a fenntartható területfejlesztés tényezőjévé és hajtóerejévé tegye, valamint meghatározó*

szerepet játsszon a vidéki területek vonzóbbá tételében és a város-vidék egyensúly kialakításában;

1. *Elfogadják* ezt a Chartát;
2. *Vállalják*, hogy azt erőforrásaikhoz és felelősségi körükhöz mérten végrehajtják;
3. Javasolják a tagállamok kormányai számára, hogy politikai tevékenységük különböző szintjén és különböző ágazataiban vegyék figyelembe az alábbiakban megfogalmazott iránymutatásokat.

## **FÜGGELÉK**

### **CEMAT PÁNEURÓPAI CHARTA A VIDÉKI ÖRÖKSÉGRŐL: A FENNTARTHATÓ TERÜLETFEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA**

#### **„A VIDÉKI ÖRÖKSÉG MINT A TERÜLETI KOHÉZIÓ EGYIK TÉNYEZŐJE”**

A vidéki örökség a területek tényleges vagyona és erőforrása, az európai kontinens fenntartható fejlődésének egyik tényezője és hajtóereje, amely meghatározó szerepet játszik a vidéki területek vonzóbbá tételében és a város és a vidék közötti egyensúly kialakításában.

A vidéki területek – még a leghátrányosabb helyzetben lévő terület is – a múlt és a jelen hagyatékaként tárgyi és eszmei elemekkel, értékekkel és képességekkel, elismert társadalmi, kulturális, építészeti és természeti értéket képviselő hagyományokkal és gyakorlatokkal rendelkeznek. Ez az örökség hozzájárul az ott élők életminőségéhez, a tájak minőségéhez és a területek vonzerejéhez, a helyiek és az ide látogatók tekintetében egyaránt.

A vidék és annak öröksége különösen veszélyeztetett, bár egy új típusú fejlődés és vidéki élet lehetőségét kínálja. A vidéki területek hanyatlása visszafordíthatatlan károkat okozhat az ott élő népesség életkörülményeiben és azonosságtudatában, és ezen keresztül az örökség számos vonatkozásában.

Ezért alapvető fontosságú a megfelelő elővigyázatosság a vidéki örökséget fenyegető számos tényezővel szemben:

- *az épített és építészeti örökséget* veszélyeztetik a megváltozott lakásviszonyok és életmód, az energiaproblémák által felvetett intenzív kihívások, a korábbi gazdasági épületek elavultsága, amelyek ugyanakkor a népi építészeti tipikus képződményei;
- *a természeti örökséget és a vidéki tájat* veszélyeztetik a földhasználati gyakorlatok, gazdálkodási és erdészeti módszerek és természettechnikák, a lakóparkok építése a városok és falvak határában, az új infrastruktúra-hálózatok létrehozása, az éghajlatváltozás és a környezeti károkozás, különösen a biológiai sokszínűség tekintetében;
- *az eszmei kulturális örökséget* veszélyeztetik az a némileg elmaradott nézet, amely a hagyományt a haladással állítja szembe és a vidéki közösség szokásait és készségeit elavultnak, pusztulásra ítéltnek tartja.

*Az érintettek és a szakpolitikák alakítóinak feladata, hogy teljes mértékben figyelembe vegyék az alábbi iránymutatásokat.*

#### **1. Az örökség ismerete és elismerése**

Az európai kontinens gazdag vidéki örökséggel rendelkezik, amely az emberi tevékenység hosszú évei során alakult ki, a talajtípusok, a domborzat, az éghajlat és a növénykultúrák kivételes változatossága mentén.

Ez az örökség olyan különböző területeket fed le, mint például a történelem, az építészet, a régészet, a művészetek, a kultúra, és különösen a szájhagyomány, a különböző technikák és készségek (beleértve az élelmiszer-feldolgozással kapcsolatos készségeket), a környezet, a természetes és az épített tájak.

Mivel az örökség értéke nem magától értetődő, elismerésének az „örökségformálás” fogalmával együtt járó egyre növekvő tudatosságon keresztül kell megvalósulnia.

Egy adott elem, objektum vagy készség (illetve objektumok és készségek csoportja) elhelyezéséhez egy időszakon, időtartamon vagy területen belül, valamint annak a jövő generációi számára történő átadásához fontos, hogy azt „közös vagyonná” tegyék azáltal, hogy „jelentést” társítunk hozzá.

A területi politikák végrehajtása során a szakpolitikák megalkotóinak is szerepet kell játszaniuk az örökség e folyamata előmozdításában az alábbiak révén:

- az állampolgárok, különösen a fiatalok tudatosságának növelése a vidéki örökség értékével kapcsolatosan és bevonásuk a vidéki örökséggel kapcsolatos kérdésekbe;
- az örökségmegővés ösztönzése az örökség elemeinek megőrzőivel és potenciális használóival folytatott tárgyalásokon alapuló mechanizmusok segítségével;
- az örökséggel kapcsolatos azon oktatási kezdeményezések ösztönzése, amelyek az érdekeltek és az érintett szervezetek tevékenységére építenek, és amelyek bizonyos tantárgyak oktatásán keresztül (művészetek, történelem, irodalom, környezettudomány stb.) beépülnek az iskolai vagy a tanterven kívüli tevékenységekbe, avagy tudatosságnövelő tevékenységek („örökség-órák”, „felfedező” órák, tanulmányi kirándulások stb.) formájában;
- az örökséggel kapcsolatos kérdések megvitatására szolgáló találkozók, rendezvények, „örökségi” napok és fórumok megszervezéséhez helyek létrehozásának ösztönzése és támogatása;
- az örökség számbavételének és rögzítésének megkönnyítése vagy megszervezése, különösen közösségi szinten, valamint az örökséggel kapcsolatos kutatás, dokumentumforrások és a helyi tudás kombinációjának felhasználásával;
- a vidéki örökség részét képező felfrissített tudásra és annak a jelenkori valóságra történő alkalmazására irányuló kutatás és tanulmányok készítése;
- a vidéki örökség összes érintettje részére nemzeti és/vagy regionális útmutatók rendelkezésre bocsátása, amelyeket az Európa Tanács „CEMAT Európai vidéki örökség megfigyelési útmutató” alapján állítottak össze, valamint ezen útmutatók helyi, regionális, nemzeti és európai szintű terjesztése.

## **2. Az örökség hasznosítása**

Az örökség tartós jellege – amely az örökség koncepciójának szerves része – megköveteli az örökség hasznosítási módjának átgondolását.

Hacsak nem múzeumi kiállításként kezelik őket, az örökséget alkotó elemek folyamatosan fejlődnek. Az adott szemponttól függően ez különböző típusú tevékenységeket foglalhat magában: helyreállítás, felújítás, rehabilitáció, újrászervezés stb.

Mivel a cél az örökség továbbadása a jövő nemzedékeknek, az örökség élő jövője biztosításának az a legmegfelelőbb módja, ha a funkciót tiszteletben tartó projekteket alakítanak ki.

A szakpolitikák alakítói és a felhasználók, a potenciális partnerek minden egyes csoportjával együttműködve az örökség megerősítése, illetve fejlesztése érdekében, legjobb tudásukkal követik az adott projekt kialakításának különböző szakaszait (előzetes terv, hivatalossá tétel, megismertetés, nyomon követés stb.).

## **3. Az örökség, mint a fenntartható fejlődés hajtóereje**

Amennyiben egy adott projekten keresztül elérni kívánt cél található a közösség vagy a felhasználói csoportok elvárásaival, akkor a szóban forgó örökségi elem képes lendületbe hozni a kulturális és gazdasági fejlődést.

## 15 CEMAT (2010) Final 7E

A gazdasági célú hasznosítás a szakpolitikák alakítói és az üzemeltetők részéről kettős megközelítést tesz szükségessé:

- az egyensúly megteremtése a kisüzemi termelési módszerek, a hagyományos készségek és az innováció között, lehetővé téve a modern követelményekhez való alkalmazkodást, miközben alternatívákat kínálnak a tömegtermeléssel szemben,
- a hagyományok gyakorlati hasznosítása a turizmus számára előállított, kézműves, helyi vagy kulturális termékekben.

A jogszabályok keretét biztosítottak e megközelítések némelyikéhez, különösen az élelmiszeriparban, a minőségi címkézés bevezetésével, ám a lehetőségek köre széles, és azt tovább kell bővíteni az eredetiség és a minőség iránti nagy kereslet kielégítése érdekében.

A szakpolitikák alakítóinak feladata, hogy

- előmozdítsák az örökségen alapuló fejlődő gazdaságot a termékek kifejlesztésében dolgozó szakemberek támogatásával, különösen az értéknövelés különböző módjainak kombinálásával. Ennek lehetséges módja egy adott terület bejárása, felfedezése, készségeinek és helyi termékeinek, a vidék illatainak és ízein alapuló élményeknek, a kulturális útvonalaknak (utak és ösvények stb.) a felfedezése egymás kölcsönösen kiegészítő témák mentén, valamint bizonyos szakmáknak, készségeknek szentelt helyek megismerése;
- a természeti örökség védelmére és kezelésére szolgáló hagyományos módszerek alkalmazása vagy újbóli használatba vétele, a jelen kor követelményeihez igazítva azokat. A régi fajok és fajták genetikai forrásainak megőrzésére, szaporítására és hasznosítására szolgáló technikák az alkalmazás lehetséges területei.

Mіндеzen tevékenységek közvetlenül vagy közvetve munkahelyeket teremtenek.

### **4. Az örökség a területi dinamika középpontjában**

Az örökség átformálhatja az érintett vidéki területek arculatát.

E területek vonzóbbá tétele és „élő örökségként” való újrafogalmazása részeként létfontosságú az érdekelt felek és az érintett közösségek támogatásának és részvételének igénybe vétele.

Ajánlatos az alábbiak végrehajtása:

- információszolgáltatás a projektről, valamint a nyilvánosság részvételének megszervezése;
- gazdasági célkitűzések meghatározása egy szélesebb fejlődési kontextusban;
- összpontosítás az örökség kulturális, társadalmi és szociális dimenziójára.

Kulturális szempontból az örökség fejlesztése előnyt jelent a terület, a közösségek és az egyének részére. Segít megővni a kulturális sokszínűséget és kedvezőbb cserekapcsolatokat eredményez.

Társadalmi szempontból nézve az örökség összeköti az egyéneket és hidat épít a nemzedékek között. Különös tekintettel arra, hogy lehetőséget biztosít a közösség idősebb tagjai részére, akik birtokában vannak a szükséges tudásnak, és akik általában könnyebben elérhetők.

Projekt létrehozásával erősíthető a párbeszéd és a kohézió. A társadalommal való kapcsolat tekintetében hozzájárul az emberek területi kötődéséhez és azonosságtudatához. A közösségi élet ünneplésének közege és eszköze.

Megfigyelték, hogy az örökség nagy szerepet játszik az új betelepülők sikeres vidéki letelepedésében. Azonban fontos annak biztosítása, hogy az örökség ne alakuljon át a vidéki élet iránti nosztalgikus kötődéssé vagy befelé forduló azonosságigazolási formává.

Az örökségfejlesztés folyamatához az alábbiak szükségesek:

## 15 CEMAT (2010) Final 7E

- átfogó hozzáállás az érintett területen belül, ami a helyi fejlesztés különböző lehetőségeit felölelő projektben nyilvánul meg, különös tekintettel a szolgáltatások rendelkezésre állására a közösségben;
- belső és külső kommunikációs politika az érintett örökségi funkciókkal és tevékenységekkel kapcsolatosan;
- stratégia a hasonló örökségi helyzetben lévő egyéb területekkel folytatott információcserére, sőt a tapasztalatok cseréjére és hálózatok létrehozására is;
- felvétel azon európai, nemzeti, regionális és helyi fejlesztési programokba, amelyek a projektirányításhoz módszertani keretet, továbbá pénzügyi forrásokat is biztosítanak.

### 5. Az örökség és annak mesterségei és hivatásai

Az örökségmegőrzés és -fejlesztés feladatait gyakran egyesületek végzik, önkéntesek szolgálatainak igénybe vételével. Ezek az emberek kulcsfontosságú szerepet játszanak, de a projektek és a kapcsolódó fejlesztési folyamatok sikerre viteléhez szakképzett személyzetet is be kell vonni.

Az amatőrök és szakemberek, valamint az aktivista munka és a képzett beavatkozás közötti egyensúly megteremtése érdekében a képzési igényeket a szakpolitikák alakítóinak hangsúlyosan figyelembe kell venniük.

Az első lépés:

- az érintett kompetenciaterületek és diszciplínák, valamint az alkalmazandó és továbbadandó szakmai készségek felsorolása;
- az örökséggel kapcsolatos helyi fejlesztési tevékenységek vizsgálata;
- referencia-feladatleírások összeállítása;
- közös szókincs kialakítása;
- az érdekeltek különböző csoportjainak (szakpolitikák alakítói, üzemeltetők, egyesületek vezetői, közigazgatási szervek, fejlesztési ügynökségek, specialisták, közvetítők stb.) megcélzása.

Ezek a megfigyelések és értékelések ezt követően alapul szolgálhatnak az örökséggel kapcsolatos képzéshez és oktatáshoz, például:

- tanonc-rendszerű képzés a különböző mesterségek terén, ötvözve az általános képzést és gyakorlati tapasztalatot a mérnöki/tervezési elemmel, beleértve az innovációt is;
- sokrétű, örökséggel kapcsolatos képzés az irányításban, vezetésben, közvetítésben, promócióban és marketingben részt vevő szakemberek számára;
- képzés az oktatók és különösen azok számára, akik önkéntesként dolgoznak. E képzés és oktatás az alábbiakat foglalja magában:
- képzési intézmények támogatásának igénybe vétele, beleértve természetesen a szakképző intézményeket, de azokat is, amelyek specializáltabb képzési formákat kínálnak, mint például mentoring és munkamódszer-megfigyelés (work-shadowing) stb.
- különböző finanszírozási források felkutatása, beleértve a szponzorálást is.

A tevékenységek figyelemmel kísérésének és az érintettek szakmai színvonalának javításának (amelyhez a választott képviselők támogatása szükséges)

- értékesebb képzettséget és társadalmi elismertséget kell biztosítani;
- elő kell segítenie a foglalkoztatási és társadalmi integrációt, különösen a fiatalok és a nők esetében, akik nagyobb arányban vesznek részt támogató és koordinációs tevékenységekben;

## 15 CEMAT (2010) Final 7E

- a szakemberek számára több készség elsajátítása lehetőségének biztosításával tennie kell a munkahelyek hiányzó biztonsága ellen, ami gyakran megfigyelhető az örökségi ágazatban.

Az ilyen megközelítés segítségével erős társadalmi kapocs alakítható ki a helyi lakosok, valamint a társadalom különböző rétegei és a nemzedékek között is. Mindez azonban csak akkor hatásos teljes mértékben, ha a közösségek tevékeny résztvevőként tájékoztatást kapnak az örökségről.

A vidéki közösségek a fejlődés hajtómotorjai azon területek fejlesztése terén, ahol élnek, egyben biztosítják a kulturális sokszínűséget jelentő, változó szociális értékeket.

\* \* \*